

၉၈၈၅၅

ჯონ მაქსველ კუტზე

სირცხვილი

დიდიხანის
ბიბლიოთეკა

ჯონ მაქსველ კუტზეე
სირცხვილი

J. M. Coetzee
DISGRACE

მთარგმნელი გია ბერაძე

გარეკანზე: ელიზაბეტა ხარიჩევას ნამუშევარი

© J. M. Coetzee, 1999

All rights reserved by the Proprietor throughout the world.

By arrangement with Peter Lampack Agency, Inc., 350 Fifth Avenue, Suite
5300. New York, NY 10118 USA.

© გამომცემლობა „დიოგენე“, 2012, 2024

ყველა უფლება დაცულია.

ISBN 978-9941-11-885-2

www.diogene.ge

თავი 1

ორმოცდათორმეტი წლის განქორწინებული კაცის პირობაზე მას, როგორც თვითონ ფიქრობს, სექსის საქმე საკმაოდ კარგად აქვს მოგვარებული. ხუთშაბათს, ნაშუადღევს, თავისი მანქანით გრინ პონტში მიდის. პუნქტუალურად, ზუსტად ორ საათზე, უინძორ-მენშნის სადარბაზოს კარის ზარს რეკავს, თავის სახელს ამბობს და შედის. 113-ე ნომერში სორაია ელოდება. პირდაპირ მკრთალად განათებული სანოლი ოთახისკენ მიემართება, სადაც სასიამოვნო სურნელი დგას და იხდის. სორაია სააბაზანოდან გამოდის, მოსასხამს იშორებს და ლოგინში უგორდება.

– გენატრებოდი? – ეკითხება ქალი.

– მე შენ სულ მენატრები, – უპასუხებს ის და მის მზედაუკრავ, თაფლისფერ-მოყავისფრო ტანს ეფერება. ქალს გადააწვენს, მკერდს უკოცნის და სიყვარულს ეძღვეიან.

სორაია მაღალი და ტანადია, გრძელი შავი თმა და წყლიანი თვალები აქვს. ასაკით მამად შეჭფერის, მაგრამ ასე რომ ვიმსჯელოთ, კაცი მამა თორმეტი წლის ასაკშიც შეიძლება გახდეს. უკვე წელიწადზე მეტია, სორაიას კლიენტების სიაშია. ხუთშაბათი მისთვის იქცა ოაზისად *de luxe et volupté*¹.

¹ ფუფუნება და ნეტარება (ფრ.).

ლოგინში სორაია საკმაოდ თავშეკავებულია, საერთოდ, ბუნე-ბით მშვიდია, მშვიდი და მორჩილი. საოცრად მორალისტური შეხედულებები აქვს. ბრაზობს ტურისტებზე, რომლებსაც პლაჟებზე ძუძუები მოშიშვლებული აქვთ (ძუძუებს ჯიქნებს ეძახის). ამბობს, მანანალებს თავი უნდა მოუყარო და ქურები აგვევინო. კაცი არ ეკითხება, შენს შეხედულებებსა და საქმიანობას ერთმანეთს როგორ უთავსებო.

რადგან სორაია სიამოვნებას ანიჭებს, თანაც ყოველთვის, მის მიმართ თბილად განეწყო და თვლის, რომ ეს გრძნობა ორმხრივია. ამას, ალბათ, სიყვარული არ ჰქვია, მაგრამ მისი ბიძაშვილი მაინც არის. ურთიერთობის არცთუ მრავლის აღმთქმელი დასაწყისის პირობაზე შეიძლება ითქვას, გაუმართლათ. ორივეს გაუმართლა: კაცს – ეს ქალი რომ იპოვა, ქალს კი – ის რომ იპოვა.

აცნობიერებს, რომ ეს თვითკმაყოფილების გრძნობაა და რაღაც ცოლქმრული სიყვარულის მსგავსიც კი, მაგრამ ცდილობს, ამ გრძნობას ჩაეჭიდოს.

სათნახევრიან სეანსში ოთხას რანდს იხდის, რომლის ნახევარი „კეთილგონიერ თანამგზავრს“ რჩება. ენანება, რომ მას ამდენი მიაქვს, მაგრამ 113-ე და სხვა ბინების მეპატრონეც ეს სააგენტოა. გარკვეული თვალსაზრისით, სორაიაც, თავისი საქმიანობით, მას ეკუთვნის.

კაცმა ერთი პირობა იფიქრა, ქალისთვის ეთხოვა, სამსახურისგან თავისუფალ დროს შეხვედროდნენ ერთმანეთს. სიამოვნებით გაატარებდა მასთან ერთად საღამოს და იქნებ, მთელ ღამესაც, მაგრამ არა – მომდევნო დილას. ძალიან კარგად იცნობს საკუთარ თავს და არ სურს, ქალს აგრძნობინოს, რომ მას – დილაობით ცივსა და პირქუშს, ერთი სული აქვს, მარტო დარჩეს.

რა ქნას, ასეთი ტემპერამენტი აქვს, ტემპერამენტს კი ვერ შეიცვლის – საამისოდ მეტისმეტად ხნიერია. მისი ტემპერამენტი უკვე განსაზღვრული და ჩამოყალიბებულია. თავის ქალა და ტემპერამენტი ყველაზე ნაკლებად იცვლება.

მისდევ შენს ტემპერამენტს – ეს ფილოსოფია არ არის, მისი ასეთი სახელით შემკობა არ ღირს. ეს ნესია, წმინდა ბენედიქტის² ნესის მსგავსი.

ჯანმრთელობას არ უჩივის, ნათელი გონება აქვს. მეცნიერია, პროფესიით ფილოლოგი, უფრო სწორად – იყო, თუმცა ფილოლოგია ახლაც, მართალია, გარკვეული შუალედებით, მაგრამ მაინც მთლიანად მოიცავს მის არსებას. თავისი შემოსავლის, ტემპერამენტისა და ემოციური შესაძლებლობების მიხედვით ცხოვრობს. ბედნიერია? ძირითადად – ჰო, ფიქრობს, რომ არის. მაგრამ არ ავიწყდება ქოროს უკანასკნელი სიტყვები „ოიდიპოს მეფიდან“: „ნუ იტყვი კაცზე, ბედნიერიო, სანამ არ მომკვდარა“.

სექსის დროს საკმაოდ ტემპერამენტიანია, თუმცა ვნებიანი არასოდეს ყოფილა. ტოტემის არჩევაზე რომ მიდგეს საქმე, გველს აირჩევდა. კაცის წარმოდგენით, მისი და სორაიას შერწყმა გველების შერწყმას ჰგავს – ხანგრძლივია, შთამნთქმელი, მაგრამ როგორღაც გულგრილი და ყველაზე მგზნებარე ნუთებშიც კი – მშრალი.

ნეტა სორაიას ტოტემიც გველია? სხვა კაცთან, ცხადია, სხვანაირი ქალი იქნება, *la donna é mobile*³, მაგრამ ტემპერამენტით მასთან მსგავსების გათამაშებას მაინც ვერ შეძლებს.

მიუხედავად იმისა, რომ სორაიას ასეთი თავისუფალი პროფესია აქვს, შეიძლება ითქვას, რომ ის ქალს ენდობა. შეხვედრების დროს საკმაოდ გულლიად ესაუბრება, ხანდახან თითქოს მხრებიდან ტვირთსაც კი იცილებს. ქალმა ბევრი რამ იცის მის შესახებ, იცის, რომ ორჯერ იყო დაქორწინებული, იცის მისი ქალიშვილის ასავალ-დასავალი. იცნობს მის შეხედულებებს.

უინძორ-მენშნის მიღმა თავისი ცხოვრების შესახებ ქალი არაფერს ამბობს. კაცი დარწმუნებულია, რომ სორაია მისი ნამდვილი სახელი არ არის. ეჭვობს, რომ ბავშვი უნდა ჰყავდეს, შეიძლება

² იგულისხმება წმინდა ბენედიქტ ნურსიელის (480-543) შემუშავებული სამონასტრო წესდება.

³ „ქალს ცვალებადი ხასიათი აქვს“ (იტალ.) – ჰერცოგის სიმღერის სიტყვები ჯ. ვერდის ოპერიდან „რიგოლეტო“.

– რამდენიმეც. ისიც შეიძლება, რომ პროფესიონალი სულაც არ იყოს. იქნებ სააგენტოსთვის კვირაში ერთ-ორ დღეს მუშაობს, სხვა დღეებში კი რესპექტაბელურად ცხოვრობს სადღაც გარეუბანში – რაილენდსში ან ატლონში. ეს მუსლიმი ქალისათვის თითქოს უჩვეულოა, მაგრამ ჩვენს დროში ყველაფერია შესაძლებელი.

თავისი სამსახურის შესახებ თითქმის არაფერს ამბობს, არ სურს, ქალს თავი შეაწყინოს. ის კეიპის ტექნიკურ უნივერსიტეტში, ყოფილ კეიპტაუნის უნივერსიტეტის კოლეჯში სწავლებით ირჩენს თავს. ერთ დროს თანამედროვე ენების პროფესორი ახლა მეორე პროფესორია კომუნიკაციის ფაკულტეტზე, რადგან ძველი და ახალი ენების კათედრები დიდი რაციონალიზაციის დროს დახურეს. როგორც ყველა „რაციონალიზებულ“ თანამშრომელს, მასაც ნება დართეს, წელიწადში ერთი კურსი თავისი ძველი სპეციალობით წაეკითხა, მიუხედავად იმისა, რამდენი სტუდენტი ეყოლებოდა. ეს, მორალური თვალსაზრისით, კარგია. წელს რომანტიკოს პოეტებზე კითხულობს ლექციებს, დანარჩენ დროს კი 101-ე (კომუნიკაციის ძირითადი მეთოდები) და 201-ე (კომუნიკაციის თანამედროვე მეთოდები) კურსები მიჰყავს.

ყოველდღე რამდენიმე საათს უთმობს თავის ახალ საგანს, თუმცა 101-ე კურსის სახელმძღვანელოში ჩამოყალიბებული მისი პირველი წანამძღვარი – საზოგადოებამ ენა იმისთვის შექმნა, რომ შევძლოთ, ერთმანეთს ჩვენი აზრები, გრძნობები და ზრახვები გადავცეთო, სისულელედ მიაჩნია. მისი აზრით, თუმცა ამის შესახებ ხმამაღლა არაფერს ამბობს, მეტყველების წარმოშობა სიმღერას უკავშირდება, სიმღერის წარმოშობა კი – ადამიანის უსაზღვრო და ცოტა არ იყოს, ცარიელი სულის ბგერებით ავსების მოთხოვნილებას.

თავისი კარიერის მანძილზე, რომელიც აგერ, მეოთხედი საუკუნეა, გრძელდება, სამი წიგნი გამოსცა. არც ერთ მათგანს არამცთუ აჟიოტაჟი არ გამოუწვევია, მათმა გამოსვლამ სრულიად უხმაუროდ ჩაიარა. პირველი ოპერას ეძღვნებოდა („ბოიტო და ლეგენდა ფაუსტზე. მეფისტოფელის გენეზისი“), მეორე – ხილვას,

როგორც ეროსის ნაყოფს („წმინდა ვიქტორის⁴ მონასტრის წინამძღვრის რიჩარდის⁵ ხილვა“), მესამე – უორდსუორთსა და ისტორიას („უორდსუორთი და წარსულის ტვირთი“).

რამდენიმე წლის განმავლობაში ბაირონზე ნაშრომის დაწერის სურვილს ელაციაცებოდა. თავიდან თვლიდა, რომ ის კიდევ ერთი წიგნი, კიდევ ერთი კრიტიკული ოპუსი იქნებოდა, მაგრამ ყველა მისი მცდელობა, წერას შესდგომოდა, მოწყენილობის ქაობში ეფლობოდა. სიმართლე ის არის, რომ ლიტერატურული კრიტიკით და იარდებით გაზომილი პროზით დაიღალა. აი, მუსიკის დაწერა კი ნამდვილად უნდა: „ბაირონი იტალიაში“ – ფიქრი საპირისპირო სქესთა სიყვარულზე, კამერული ოპერის ფორმით გადმოცემული.

კომუნიკაციის მეთოდების ლექციებზე მის გონებაში დროდადრო გაიელვებს ფრაზები, მელოდიები, ფრაგმენტები ჯერ დაუწერელი ნაშრომისა. მაინცდამაინც ბრწყინვალე პედაგოგი არასოდეს ყოფილა. ახლანდელ ტრანსფორმირებულ და, მისი აზრით, კასტრირებულ ინსტიტუტში კი ყველაზე ნათლად გრძნობს, რომ აქ მისი ადგილი არ არის, თუმცა ასევე გრძნობდნენ თავს მისი ძველი კოლეგები, პოსტრელიგიური ხანის ჩინოვნიკები, რომელთა საგანმანათლებლო საქმიანობა სულაც არ შეესაბამებოდა მათ ამოცანებს.

რადგან თავად არ სცემს პატივს საგანს, რომელსაც ასწავლის, ვერც სტუდენტებზე ახდენს შთაბეჭდილებას. როცა ლაპარაკობს, ისინი სადღაც, მის მიღმა იყურებიან და მისი სახელიც არ ახსოვთ. მათი გულგრილობა ძალიან აღიზიანებს, თუმცა ამის აღიარება არ სურს. ამის მიუხედავად, ზედმიწევნით ასრულებს თავის მოვალეობას სტუდენტების, მათი მშობლებისა და ქვეყნის მიმართ. თვიდან თვემდე სტუდენტებს აძლევს საშინაო დავალებებს, შემდეგ შესრულებულ დავალებებს კრებს, კითხულობს, ანოტაციებს აკეთებს, ასწორებს პუნქტუაციურ და ორთოგრაფიულ შეცდომებს, აბათი-

⁴ ვიქტორ დამასკელი (II ს.) – წმინდა მონაწე.

⁵ ფრანგი ფილოსოფოსი, თეოლოგი, მისტიკოსი (XII ს.).

ლებს სუსტ არგუმენტებს და თითოეულ დავალებას მოკლე, გააზრებულ კრიტიკას ურთავს.

თავისი პროფესიით იმიტომ მუშაობს, რომ თავი ირჩინოს, თანაც პედაგოგობა თავმდაბლობას ასწავლის და სამყაროში თავისი ადგილის პოვნაში ეხმარება. გრძნობს სიტუაციის ირონიულობას: ვინც მოდის, რომ ასწავლოს, უმწარეს გაკვეთილებს იღებს, სწავლისთვის მოსული კი ვერაფერს სწავლობს. ეს მისი პროფესიის თავისებურებაა, რაზეც სორაიას არ ელაპარაკება. ეეჭვება, ქალის პროფესიაშიც იყოს ასეთი ირონია.

გრინ პოინტზე, სააგენტოს ბინის სამზარეულოში ჩაიდანი, პლასტმასის ფინჯნები, ხსნადი ყავის ქილა და შაქრისპაკეტებიანი თასი აწყვია. მაცივარში წყლით სავსე ბოთლი დგას. სააბაზანოში საპონი და რამდენიმე პირსახოცი დევს, კარადაში კი – სუფთა თეთრეული. კოსმეტიკურ საშუალებებს სორაია პატარა ჩანთაში ინახავს. სასიყვარულო შეხვედრების ადგილი. არაფერი ზედმეტი. ფუნქციური, სუფთა, კარგად მოწყობილი.

როცა აქ პირველად შეხვდნენ ერთმანეთს, სორაიას ალისფერი პომადა ესვა, თვალები კი მუქად ჰქონდა შეღებილი. ასეთი კოსმეტიკა არ მოსწონს და ქალს სთხოვა, მოიშორეო. სორაია დაემორჩილა და მას შემდეგ აღარც თვალებს იღებავს და აღარც ტუჩებს. კარგი მოსწავლეა, მორჩილი, დამყოლი.

სიამოვნებს სორაიასთვის რამის ჩუქება. საახალწლოდ მომინანქრებული სამაჯური აჩუქა, ერთხელ კი მალაქიტის პატარა ნერო, რომელმაც მისი ყურადღება ანტიკვარულ მაღაზიაში მიიპყრო. სორაიას უშუალო, გულწრფელი სიხარული სიამოვნებას ანიჭებს.

უკვირს, რომ კვირაში ერთხელ ქალთან გატარებული ოთხმოცდაათი წუთი მისი ბედნიერებისათვის საკმარისია, არადა, მიაჩნდა, რომ სჭირდება ცოლი, სახლი, ოჯახი. აღმოჩნდა, რომ ძალიან უბრალო მოთხოვნები ჰქონია, უბრალო და წარმავალი, პეპელასავით. არავითარი ემოციები, უფრო სწორად, მხოლოდ ყველაზე ღრმა, ყველაზე გამოუცნობი ემოციები. დაკმაყოფილების

ბასო ოსტინატო⁶, მანქანების გუგუნის მსგავსი, ქალაქის მცხოვრებს ძილს რომ ჰგვრის, ან დაახლოებით ისეთი, რაც ლამის მდუმარებაა სოფლის მცხოვრებისთვის.

ფიქრობს მადამ ბოვარიზე, რომელიც დაკმაყოფილებული, თვალებანთებული ბრუნდება სახლში დილის თავანყვეტილი სექსის შემდეგ. აი, ეს არის ნეტარება! – ამბობს ემა და სარკეში თავის თავს ათვალიერებს, – ნეტარება, რომელზეც პოეტები ლაპარაკობენ! მოჩვენებად ქცეულ ემას როგორმე კეიბტაუნისკენ გზა რომ გამოეკვლია, ერთ-ერთ ხუთშაბათს აქ მოიყვანდა და აჩვენებდა, როგორი შეიძლება იყოს ნეტარება: ზომიერი ნეტარება, ზომიერი.

ერთ შაბათ დილით კი ყველაფერი იცვლება. ქალაქში რაღაც საქმე აქვს და წმინდა გიორგის ქუჩას მიუყვება. მოულოდნელად მზერას ხალხში მიმავალ ტანად ქალზე აჩერებს. შეუძლებელია, ცდებოდეს – ეს სორაიაა, აქეთ-იქით ორი ბავშვი, ორი ბიჭი მიჰყვება. პაკეტები უჭირავთ. ჩანს, საყიდლებზე იყვნენ.

ჯერ ყოყმანობს, შემდეგ შორიახლო მიჰყვება. „კაპიტან დორეგოს თევზის დუქანში“ უჩინარდებიან. ბიჭებს სორაიასავით მბზვინვარე თმა და შავი თვალეები აქვთ. ნამდვილად მისი შვილები არიან.

გზას აგრძელებს, შემდეგ უკან ბრუნდება, „კაპიტან დორეგოს“ მეორედ ჩაუვლის. სამივენი ფანჯარასთან მაგიდას უსხედან. ნამიერად მათი მზერა ერთმანეთს ხვდება.

ის ყოველთვის ქალაქში ცხოვრობდა. შინაურულად გრძნობს თავს სხეულთა ნაკადში, სადაც ეროსი და სხვადასხვა ადამიანთა მზერა ისრებივით დაფრინავენ, მაგრამ სორაიას შეხედვას მაშინვე ნანობს.

შემდეგ ხუთშაბათს მომხდარზე არც ერთი არ ლაპარაკობს, თუმცა ამ მოგონების გამო თავს ორივე შებოჭილად გრძნობს. სუ-

⁶ ბასო ოსტინატო (იტალ.) – უწყვეტი ბასი, რომელიც გამუდმებით იმეორებს იმავე ფიგურას ან მოტივს.

ლაც არ უნდა, საფრთხე შეუქმნას სორაიას, როგორც ჩანს, სახიფათო ორმაგ ცხოვრებას. თვითონ ორმაგი ცხოვრების მომხრეა, თუნდაც სამმაგის თუ ნაკვეთურებად დაყოფილის. სორაიას მიმართ უფრო მეტ სინაზეს გრძნობს და სურს, ქალს უთხრას: „ნუ გეშინია, საიდუმლოს შეგინახავ!“

მაგრამ მომხდარის დავინწყებას ვერც ერთი ვერ ახერხებს. მათ შორის ორი პატარა ბიჭი დგას. ისინი ჩრდილებივით უხმოდ თამაშობენ ოთახის კუთხეში, სადაც მათი დედა და უცნობი კაცი ერთმანეთს ერწყმიან. სორაიას მკლავებში ის წამიერად მათი მამა ხდება – მამობილი, მამინაცვალი, მამა-აჩრდილი. როცა ლოგინიდან დგება, გრძნობს, მალულად, ცნობისმოყვარეობით როგორ აკვირდება ორი წყვილი თვალი. უნებურად მათ ნამდვილ მამაზე იწყებს ფიქრს. ნეტავ, იცის, მისი ცოლი რას აკეთებს თუ არცოდნის ნეტარებას ამჯობინებს?

თვითონ ვაჟიშვილი არ ჰყავს. ბავშვობა ისეთ ოჯახში გაატარა, სადაც მხოლოდ ქალები იყვნენ. როცა მისი ცხოვრებიდან დედა, დეიდები, და წავიდნენ, მათი ადგილი საყვარლებმა, ცოლებმა, ქალიშვილმა დაიკავეს. მუდმივად ქალების კომპანიაში ყოფნამ ქალები შეაყვარა, შეიძლება ითქვას, მექალთანედ აქცია. მაღალს, ძვალმსხვილს, ზეთისხილისფერი კანითა და ტალღოვანი თმით, ყოველთვის შეეძლო, თავისი მიმზიდველობის იმედი ჰქონოდა. თუ ქალს სხვანაირად, სხვაგვარი განზრახვით შეხედავდა, ქალიც ისეთივე მზერას შეაგებებდა. აი, ასე ცხოვრობდა წლების, ათეული წლების განმავლობაში. ეს იყო მისი ცხოვრების არსი.

მერე კი, ერთ დღეს, ყველაფერი დამთავრდა. ეს ძალა ისე თვალსა და ხელს შუა გაუფრინდა, არც კი გაუფრთხილებია. გამოხედვას, რომელიც ადრე მის მზერას უბასუხებდა, ახლა თითქოს ისხლექტდა და ის სადღაც, მის მიღმა იკარგებოდა. ერთბაშად აჩრდილად იქცა. თუ ქალი სურდა, უნდა ედევნა, ან, უფრო ხშირად, ამა თუ იმ საშუალებით ეყიდა მისი სიყვარული.

მშფოთვარე, აფორიაქებული, არეული სქესობრივი ცხოვრება ჰქონდა. არ ვერიდებოდა რომანებს თავისი კოლეგების ცოლებთან,

აბამდა ტურისტებს სანაპიროს ბარებში ან იტალიურ კლუბში, და-
ლოდა მეძავებთან.

სორაია „კეიტილგონიერი თანამგზავრის“ მთავარი კანტორის
წინ მდებარე პატარა, მკრთალად განათებულ სასტუმროში გაიც-
ნო. ანეული ვენეციური ჟალუზები, კუთხეში – ქოთნის მცენარე-
ბი, კვამლის მძიმე სუნი. ის კატალოგში, „გზოტიკის“ განყოფილე-
ბაში იპოვა. ფოტოზე სორაია თმაში ჩამაგრებული წითელი ვნების
ყვავილითა და თვალის უბეებში ძლივს შესამჩნევი ნაოჭებით იყო
გამოხატული. ფოტოს ჰქონდა წარწერა: „მხოლოდ ნაშუადღევს“. მისი
გაცნობა სწორედ ამან გადაწყვეტინა: დარაბებდახურული
ოთახის, გრილი ზენრების, თავდავინწყების საათების დაპირებამ.

თავიდანვე ყველაფერი ისე წარიმართა, როგორც მას სურდა.
ათიანში მოარტყა. მთელი წელი სააგენტოს დახმარება აღარ დას-
ჭირვებია.

შემდეგ კი ეს შემთხვევა წმ. გიორგის ქუჩაზე და გაუცხოე-
ბა, რომელიც ამას მოჰყვა. სორაია ისევ ხვდება დანიშნულ დროს,
მაგრამ უფრო და უფრო გულგრილი ხდება, რაც მას ერთ რიგით
ქალად, კაცს კი კიდევ ერთ კლიენტად აქცევს.

ცხადად შეუძლია წარმოიდგინოს, რას ლაპარაკობენ მეძავები
მუდმივ კლიენტებზე, განსაკუთრებით – ხანში შესულეებზე. ისი-
ნი ჰყვებიან ამბებს, იცინიან, მაგრამ ძრწიან კიდევ, იმ ადამიანის
მსგავსად, სააბაზანოს ნიჟარაში შუალამით ტარაკანას რომ დანია-
ხავს. მალე თანდათანობით და ულმოზლად ისიც ასეთ ტარაკანად
იქცევა. ეს ბედია, რომელსაც ვერ გაექცევი.

ქუჩაში შეხვედრიდან მეოთხე ხუთშაბათს, მისი ოთახიდან გას-
ვლისას, სორაია ამბობს სიტყვებს, რომელთაც ის ასე უფრთხოდა:

– დედა გახდა ავად და ურთიერთობის შეწყვეტა მოგვინევს.
უნდა მოვუარო. მომავალ კვირას არ ვიქნები.

– და იმის მომდევნო კვირას შეიძლება განახო?

– ჯერ არ ვიცი. გააჩნია, დედა როგორ იქნება. აჯობებს, თუ
წინასწარ დამირეკავ.

– შენი ტელეფონის ნომერი რომ არ ვიცი?

– სააგენტოში დარეკე. მათ ეცოდინებათ.

რამდენიმე დღის შემდეგ სააგენტოში რეკავს.

– სორაია? სორაია ჩვენთან აღარ მუშაობს, – უპასუხებს კაცის ხმა, – არა, მასთან ვერ დაგაკავშირებთ. სააგენტოს წესებით ეს აკრძალულია. იქნებ ჩვენს სხვა რომელიმე ქალს შეხვდეთ? ეგზოტიკური ქალბატონების დიდი არჩევანი გვაქვს: მალაიზიელები, ტაიელები, ჩინელები. თქვენ მხოლოდ გვითხარით, რომელი გნებავთ.

სალამოს სხვა სორაიასთან ატარებს – სორაია პოპულარულ nom de commerce-ად⁷ იქცა ლონგ-სტრიტის სასტუმროს ნომერში. ის თვრამეტ წელზე მეტის არ იქნება. გამოუცდელია და, მისი აზრით, ცოტა ვულგარულიც.

– რას საქმიანობ? – ეკითხება ქალი და თან იხდის.

– ექსპორტი-იმპორტი, – უპასუხებს ის.

– არ მეუბნები... – ამბობს ქალი.

მათ დეპარტამენტში ახალი მდივანი ქალი მიიღეს, რომელსაც ლანჩზე პატიჟებს, რესტორანში, უნივერსიტეტიდან საკმაოდ მოშორებით და კრევეტების სალათის თანხლებით უსმენს მის საყვედურს ვაჟიშვილის სკოლაზე.

– ნარკომოვაჭრები სპორტულ მოედნებთან დაძრწიან, პოლიცია კი არას დაგიდევთ.

უკვე სამი წელია, ის და მისი ქმარი აღრიცხვაზე დგანან ახალი ზელანდიის საკონსულოში – ემიგრაციაში წასვლა უნდათ.

– თქვენთვის ყველაფერი უფრო ადვილი იყო. ავად თუ კარგად, ის მაინც იცოდით, სად იყავით.

– ჩვენ? ვინ ჩვენ? – ეკითხება კაცი.

– თქვენს თაობას ვგულისხმობ. ახლა ხალხი თვითონ ირჩევს, რომელ კანონს დაემორჩილოს. როგორ გინდა ბავშვები აღზარდო, როცა ირგვლივ ასეთი ანარქიაა.

ქალს დონი ჰქვია. მეორე შეხვედრისას ის თავის სახლში მიჰყავს. ნვებიან. უღიმღამო სექსი. ქალი იგრძობს, ფრჩხილებით ზურ-

⁷ სავაჭრო მარკა (ფრ.).

გში აფრინდება, პირიდან დუჟის გადმოსვლამდე ალიგზნებს თავს, რაც კაცისთვის აუტანელი ხდება. ბოლოს სავარცხელს ათხოვებს და უკან, უნივერსიტეტში მიჰყავს.

ამის შემდეგ ქალს თვალს არიდებს. ცდილობს, გვერდი აუაროს ოთახს, სადაც ის მუშაობს. პასუხად ქალი ჯერ საყვედურით უყურებს, შემდეგ – ზიზლით.

უნდა შეწყვიტოს ეს თამაში. საინტერესოა, ორიგენი⁸ რამხელა იყო, თავი რომ დაისაჭურისა? მაინცდამაინც სასიამოვნო არ იქნება, მაგრამ სასიამოვნო არც დაბერების პროცესია – სანერი მაგიდის მონესრიგებას ჰგავს. დროა, გონება მოხუცის შესაფერისი საქმიანობით – სიკვდილისთვის მზადებით დაკავდეს.

ექიმთან ხომ არ მისულიყო? ძნელი ოპერაცია ნამდვილად არ იქნება. ცხოველებს ყოველდღე უკეთებენ და ისინიც საკმაოდ ადვილად იტანენ, თუ დარჩენილ ხინჯს არ მივიღებთ მხედველობაში. ნაჭრა ადგილობრივი გაუტკივარებით, შეხვევა, მტკიცე ხელით და ცოტა ცივისისხლიანად. კაცი თუ მოინდომებს, თვითონაც კი მოახერხებს სახელმძღვანელოს დახმარებით. სავარძელში მოიკალათებ და... ტკაც! საზიზლარი სანახაობაა, მაგრამ ქალის სხეულზე მოზურავე კაცზე საზიზლარი – არა.

დარჩა სორაია. წიგნის ეს თავი უნდა დახუროს. ამის ნაცვლად დეტექტივთა სააგენტოს უხდის ფულს მის მოსაძებნად. რამდენიმე დღეში მის სახელს, მისამართს, ტელეფონის ნომერს იგებს. დილის ცხრა საათზე ურეკავს, როცა ბავშვები და ქმარი, წესით, სახლში აღარ უნდა იყვნენ.

– სორაია? – კითხულობს. – დევიდი ვარ. როგორ ხარ? როდის შეიძლება შენი ნახვა?

გრძელი პაუზა, სანამ ქალი უპასუხებდეს.

– არ ვიცი, ვინ ხარო, – ამბობს ის, – რატომ არ მასვენებთ? მოვიტხოვ, აღარასოდეს დამირეკოთ, აღარასოდეს!

⁸ ორიგენი (185-254) – ქრისტიანი ღვთისმეტყველი და ფილოსოფოსი. დაიბადა და ცხოვრობდა ალექსანდრიაში, შემდეგ პალესტინაში.

„მოვითხოვ“ ნიშნავს „გიბრძანებ“. ქალის გამყივანი ხმა აკვირ-
ვებს. ადრე მსგავსი რამ არ შეუნიშნავს, მაგრამ რას უნდა მოელო-
დეს ლეკვებიანი მელიის სოროში შემძვრალი მტაცებელი!..

ტელეფონის ყურმილს დებს. მასში რაღაც შურის მსგავსი გაკ-
რთება ქალის ქმრის მიმართ, რომელიც არასოდეს უნახავს.

თავი 2

ხუთშაბათის ინტერლუდიების გარეშე კვირა უდაბნოსავით უსახურია. არის დღეები, როცა არ იცის, საკუთარ თავს რა მოუხერხოს.

უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში ახლა მეტ დროს ატარებს და ბაირონის მეგობრებისა და ნაცნობების ფართო წრის შესახებ რასაც ნაანყდება, ყველაფერს კითხულობს, თან შენიშვნებს ამატებს. ორი სქელი საქალაქო უკვე შეავსო. სიამოვნებს სინყნარე, გვიან ნაშუადღევს რომ ისადგურებს სამკითხველო დარბაზში; სიამოვნებს ზამთრის მაცოცხლებელი ჰაერი და სველი, მოციმციმე ქუჩები.

ერთ პარასკევს საღამოს სახლისკენ გრძელი შემოვლითი გზით – ძველი კოლეჯის ბალის გავლით – მიეშურება. წინ, ბილიკზე, ერთ-ერთ თავის სტუდენტს ამჩნევს. ეს მელანი ისააქსია. რომანტიკოსებისადმი მიძღვნილ კურსს ისმენს. საუკეთესო სტუდენტი არ არის, მაგრამ არც ყველაზე უარესია. საკმაოდ ჭკვიანია, თუმცა სიღრმისეულად არაფერი აინტერესებს.

გოგონა არ ჩქარობს და ის მალე ეწევა.

– გამარჯობა, – ესალმება.

პასუხად ის უღიმის და თავს უქნევს. ეშმაკური ღიმილი უფროა, ვიდრე მორიდებული. გოგონა მაღალია და გამხდარი, მოკლედ შეჭრილი შავი თმით, ფართო, ლამის ჩინური ღაწვის ძვლე-

ბით, დიდი შავი თვალებით. მისი ჩაცმულობა ყოველთვის თვალში მოსახვედრია. დღეს მუქი ბორდოსფერი მოკლე ქვედატანი აცვია, მდოგვისფერი სვიტერი და შავი კოლგოტი. ქამრის ოქროსფერი ზიზილ-პიპილები ოქროსფერ საყურეებს ეხამება.

ცოტათი შეყვარებულიც კია გოგონაზე. ამაში უცნაური არაფერია. თითქმის ყოველ სემესტრში რომელიმე თავისი სტუდენტი უყვარდება – კეიპტაუნში ხომ ამდენი სილამაზე და ლამაზმანია.

ვითომ იცის, რომ მასზე თვალი უჭირავს? ალბათ. ქალები ნდომით სავსე მზერის მიმართ ძალიან მგრძნობიარენი არიან.

ახალი ნაწივიარია. ბილიკის კიდებზე, თხრილებში წყალი უხმოდ მიედინება.

– ეს ჩემი საყვარელი სეზონი და დღის საყვარელი დროა, – შენიშნავს ის, – აქ ახლოს ცხოვრობთ?

– ჰო, აქვე, პარკთან. მეგობართან ერთად ოთახი მაქვს დაქირავებული.

– კეიპტაუნი თქვენი მშობლიური ქალაქია?

– არა, ჯორჯში გავიზარდე.

– მე აქვე ვცხოვრობ. შეიძლება დასალევზე მიგიპატიჟოთ? ფრთხილი პაუზა.

– კარგი, მაგრამ რვის ნახევარზე შინ უნდა ვიყო.

პარკიდან წყნარ საცხოვრებელ კვარტალში მიდიან, სადაც ის ბოლო თორმეტი წელია, ცხოვრობს, ჯერ როზალინდასთან ერთად, განქორწინების შემდეგ კი – მარტო.

ჭიშკარს ალებს, შემდეგ – კარს და გოგონა ბინაში შეჰყავს. სინათლეს ანთებს, ჩანთას ართმევს. თმაში წვიმის წვეთები ჩარჩენია. გულწრფელად მოხიბლული შესცქერის. მელანი თვალებს ხრის, მზერას ისევ არიდებს და წინანდელივით, ან შესაძლოა, ცოტა უფრო კეკლუცადაც, იღიმება.

სამზარეულოში „მირლასტის“ ბოთლს ხსნის, თევზებზე ნამცხვარსა და ყველს დებს. ოთახში დაბრუნებულს მელანი წიგნის თაროებთან ხვდება. თავი გვერდზე აქვს გადახრილი, სათაურებს კითხულობს. ის მუხიკას რთავს, მოცარტს, კლარნეტის კვინტეტს.

დვინო, მუსიკა – რიტუალი, რომელსაც ქალი და კაცი ერთად ასრულებენ. რიტუალებში ცუდი არაფერია. ისინი იმისთვის მოიგონეს, რომ უხერხული სიტუაციები განმუხტოს. მაგრამ ქალი, რომელიც მან სახლში მოიყვანა, არა მხოლოდ ოცდაათი წლით უმცროსია მასზე, არამედ მისი სტუდენტისა და მისი მეურვეობის ქვეშ იმყოფება. იმის მიუხედავად, რა მოხდება ახლა მათ შორის, ისინი ისევ უნდა შეხვდნენ ერთმანეთს, როგორც მასწავლებელი და მოსწავლე. არის კი ის მზად ამისთვის?

- ჩემი კურსი მოგწონთ? – ეკითხება.
- ბლეიკი მომწონს და კიდევ ვანდერჰორნი.
- ვუნდერჰორნი.
- უორდსუორთზე არ ვგიჟდები.
- მე ამას არ უნდა მეუბნებოდეთ. უორდსუორთი ჩემი ერთ-ერთი მასწავლებელი იყო.

ეს მართლაც ასეა. რაც თავი ახსოვს, „პრელუდიის“ ჰარმონია მუდამ გამოძახილს პოუვდა მასში.

– შეიძლება ის კურსის ბოლოს უფრო დავაფასო. შეიძლება თანდათან უკეთ შევიგრძნო.

– შეიძლება, მაგრამ ჩემი გამოცდილებით, პოეზია ან თავიდანვე მოგხვდება გულზე, ან არასდროს. გაელვება გამოცხადებისა და მისი გამოძახილისა. ეს ელვას ჰგავს, და შეყვარებას.

შეყვარებას...

ნეტავ ახალგაზრდებს ისევ თუ უყვარდებათ ერთმანეთი, თუ ეს მექანიზმი ისეთივე მოძველებული, უსარგებლო და უცნაურია, როგორიც ორთქლმავლის ლოკომოტივი. ის ცხოვრებას ჩამორჩა, არაფრის ბაიბურში აღარ არის. იქნებ სიყვარული მრავალჯერ გადავიდა და კვლავაც შემოვიდა მოდაში. ვინ იცის.

- თქვენ წერთ ლექსებს? – ეკითხება გოგონას.
- ვწერდი სკოლაში. დიდი არაფერი გამომდიოდა. ახლა დრო არ მაქვს.

– გატაცება თუ გაქვთ? რაიმე ლიტერატურული გატაცება.

ამ უცნაური სიტყვის გაგონებისას მელანი იღუშება.

– მეორე კურსზე ადრიანა რიჩი⁹ და ტონი მორისონს¹⁰ ვსწავლობდით. კიდევ ელის უოკერს¹¹. ძალიან დამაინტერესა, მაგრამ ამას გატაცებას ვერ დავარქმევდი.

მაშ ასე: გატაცება არ აქვს. ეს ქარაგმულ გაფრთხილებად ხომ არ უნდა მიიღოს?

– რალაც ვახშმის მსგავსს ვაპირებ, – ამბობს, – ხომ არ შემომიერთდები? ალბათ, ძნელი არ იქნება.

მელანის ეტყობა, რომ ორჭოფობს.

– გადანყვიტეთ, – ეუბნება, – თქვით „პო“.

– კარგი, მაგრამ ჯერ უნდა დავრეკო.

დარეკვას მეტი დრო მიაქვს, ვიდრე მას ეგონა. სამზარეულოდან ხანგრძლივ პაუზებს შორის მელანის ბუტბუტი ისმის.

– მომავალში რას აპირებთ? – ეკითხება შემდეგ.

– სამსახიობო ოსტატობა და სცენის დიზაინი მაინტერესებს. დიპლომს თეატრის შესახებ ვწერ.

– მაშ, რომანტიკული პოეზიის კურსზე რატომ ჩაენერეთ?

მელანი ცხვირს იჭმუხნის, ფიქრობს.

– უფრო ატმოსფეროს გამო, – უპასუხებს, – არ მინდოდა, ისევ შექსპირზე მემუშავა. შექსპირს შარშან ვსწავლობდი.

ასეთი ვახშმის მომზადება მართლაც არ არის ძნელი. ტალიატიელი¹² ანჩოუსით, სოკოს წვენში. მელანის სოკოს დაჭრის ნებას აძლევს, მერე კი გოგონა სკამზე ზის და უყურებს, ის როგორ ამზადებს საჭმელს. ვახშამს სასადილო ოთახში მიირთმევენ, მეორე ბოთლ ღვინოს ხსნიან. მელანი თავშეუკავებლად წამს. ასეთი აღნაგობის გოგონას კვალობაზე ძალიან კარგი მადა აქვს.

⁹ ადრიანა სესილ რიჩი (დაბ. 1929) – ამერიკელი პოეტი ქალი, ფემინისტი.

¹⁰ ტონი მორისონი (დაბ. 1931) – ამერიკელი მწერალი ქალი, ნობელის პრემიის ლაურეატი ლიტერატურაში (1993).

¹¹ ელის უოკერი (დაბ. 1944) – ამერიკელი მწერალი ქალი, ფემინისტი.

¹² გრძელი, ბრტყელი მაკარონი (იტალ.).